

ВІД РЕДАКЦІЇ

17-те число журналу має спеціальну тему, що нині відчутна в повітрі, — пам'ять. У 2024 році було дуже багато дискусій щодо того, кого та як пам'ятати, кого та як забути, хто вартий пам'яті, а хто — ні, чиї імена — образливі та глумливі, а чиї — змушують нас цінувати те, що маємо.

Затримка в підготовці номера цілком несподівано послужила справі створення спектра — як географічного, так і персонажного.

У цьому випуску є текст Дениса Шаталова про меморіалізацію героїв АТО в місті Кривий Ріг. Історія створення та функціонування місць пам'яті про АТО в Кривому Розі суголосна загальнодержавній — тепер вони є частиною нового канону, хоч і не без випадків ситуативного перепрофілювання.

Олексій Мінько (один із випускників курсу «War, Memory and the City») аналізує зміни в культурі публічного пам'ятання в місті Бердянськ у контекстах декомунізації. Бердянськ нині окупований і цілком імовірно, що роки за два МІКС буде публікувати текст про зміни в практиках пам'ятання, насаджених окупантами (а цих змін не бракує).

Решта текстів стосуються Києва та безумовно знакових для місця просторів — Майдану Незалежності та Михайлівської площі, Українського Дому та (все ще) музею Михайла Булгакова.

Особливо важливим видається текст саме про будинок на Андріївському узвозі, що нині є музеєм письменника. Мені зараз складно дібрати певний прикметник, і це є показовим, — ким є Михайл Булгаков для України ХХІ століття. Яке його місце в «київському тексті», окрім джерела численних історій для екскурсів? Важливо, що два академічні голоси — Алли Петренко-Лисак та Світлани Шліпченко — шукають відповіді.

Лілія Вахняк ділиться результатами етнографічного дослідження двох без перебільшення осьових площ Києва — Майдану Незалежності та Михайлівської площі. Сама авторка говорить, що це початок дискусії «щодо впливу війни на міський публічний простір в Україні, з одного боку, та щодо ролі простору як наратора, співтворця і транслятора смислів — з іншого». Мені ж здається, це один із тих текстів, який зайвий раз підкреслює багатогранність деяких просторів, таку глибинну та динамічну, що навіть здається бездонну.

З тієї ж когорти текст Тараса Березюка, присвячений «будівлі Музею Леніна в Києві, апропрійованому Українським Домом, представницькою інституцією, що успадкувала усталені способи позиціонування і моделі відносин, які часто стають дієвими в нових формах репре-

зентації». Автор піднімає широкий спектр проблем, і серед них — автоколонізації, зумовленої нечутливістю до власного минулого та простору. Цей тренд поки є недосить осмисленим, а втім, доволі очевидним.

Історико-архітектурну тему продовжує блок рецензій з оглядом Сергія Водотики на альбом-каталог, створений командою дослідників запорізького модернізму «Крихка спадщина. Архітектурний модернізм Українського Півдня та Сходу: кінець 1950—1980-ті».

Завершує випуск рецензія Ольги Гуль на свіжу збірку досліджень про міста в часи катастроф (тема, яка, схоже, не втрачає актуальності із часів пандемії Covid) «Pre-modern Towns in the Times of Catastrophes: East Central Europe in a Comparative Perspective».